

Kronične nezarazne bolesti**Prevenција kroničnih nezaraznih bolesti u Karlovačkoj županiji**

Biserka Hranilović

Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije

Ključne riječi: kronične nezarazne bolesti, prevencija, plan promicanja zdravlja, služba za epidemiologiju

Nadzor nad kroničnim nezaraznim bolestima u djelatnosti je Službe za epidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Karlovačke županije, a sve do 2010. godine bili su dio ugovorenih poslova epidemiološkog tima i obuhvaćali su uglavnom praćenje i epidemiološku analizu morbiditeta i mortaliteta (do 2006.).

Podaci za praćenje i ocjenu epidemiološke situacije dobiveni su temeljem periodičnih izvješća rutinske statistike, a što ima određenih ograničenja (morbidityna statistika bilježi samo epizode bolesti, ne i oboljele osobe, a samo za neke bolesti postoje registri).

Kako bi dostupni podaci bili što kvalitetniji u službi se obavlja kontrola obuhvata i kvalitete podataka, poglavito ONKO obrazaca, patohistoloških i citoloških nalaza, te Prijava maligne neoplazme (izvanbolnička), koji se prosljeđuju u Državni registar za rak. Navedeni obrasci još uvijek se zaprimaju u papirnatom obliku. Od 1996. godine u službi se radi i kontrola Potvrda o smrti u cilju unapređenja mortalitytne statistike u Karlovačkoj županiji. Obradeni podaci o morbiditytu i mortalitytu od kroničnih nezaraznih bolesti redovito se od 1996. godine objavljuju u Zdravstvenom ljetopisu Karlovačke županije.

Promicanje zdravlja i prevencija kroničnih nezaraznih bolesti do 2006. godine nije se provodila temeljem javnozdravstvenih programa, već je bilo ograničeno na povremene javnozdravstvene akcije kojima je cilj bio širenje zdravstvenih poruka u zajednici i mobilizacija stanovništva za provođenje određenih zdravstvenih zadaća.

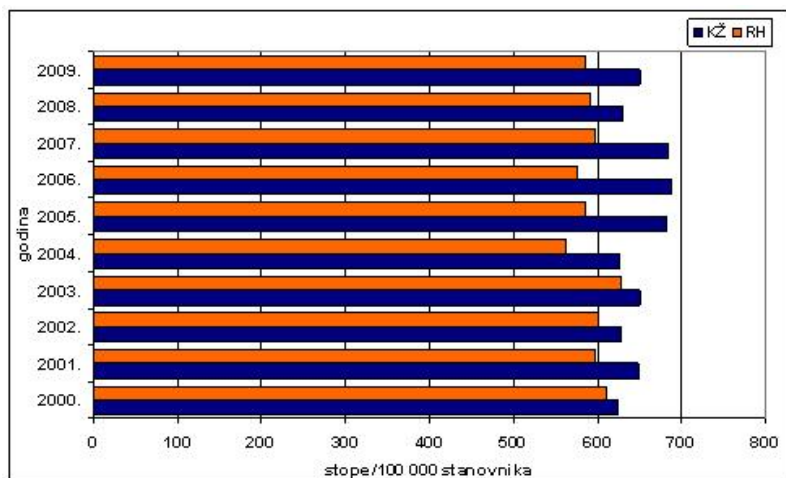
Tako je služba za epidemiologiju bila uključena u organizaciju i provođenje obilježavanja Svjetskog dana srca (redovito od 2007. godine), Svjetskog dana nepušenja i Svjetskog dana karcinoma, kao i obilježavanje drugih važnijih datuma.

U listopadu 2006. godine započinje organizacija i provođenje Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke, a u siječnju 2008. godine započinje i provođenje Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva u Karlovačkoj županiji.

Osim provođenja i koordinacije navedenih programa uloga službe za epidemiologiju je i praćenje i evaluacija programa na svom području. Kako je tijekom provođenja uočen slab odaziv započinje se s intenzivnijom edukacijom stanovništva i promotivnim aktivnostima kako bi se povećala svjesnost o važnosti ranog otkrivanja bolesti. Tijekom provođenja navedenih aktivnosti započinje i intersektorska suradnja na promicanju zdravlja i prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti na lokalnoj razini. Novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti postavlja se i zakonska podrška u provođenju promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti, odnosno obaveza županija u donošenju Plana promicanja zdravlja za svoje područje. Dosadašnja pozitivna iskustva u izradi Slike zdravlja Karlovačke županije i Strateškog okvira Plana za zdravlje, te odabrani prioriteti, ugrađuju se u Plan promicanja zdravlja. Odabrani javnozdravstveni prioriteti utemeljeni su na objektivnim zdravstvenim pokazateljima, na mišljenju struke i samih građana. Služba za epidemiologiju aktivno je uključena u sve navedene aktivnosti, te sudjeluje u izradi, organizaciji i provođenju Plana promicanja zdravlja i ranog otkrivanja bolesti u Karlovačkoj županiji u razdoblju od 2011. do 2013. godine. Prvi je to javnozdravstveni program promicanja zdravlja i prevencije bolesti u Karlovačkoj županiji kojim su definirani ciljevi, aktivnosti, izvršitelji, rokovi, pokazatelji učinka, financijska sredstva i nositelji odgovornosti pojedinih zadataka u implementaciji Plana.

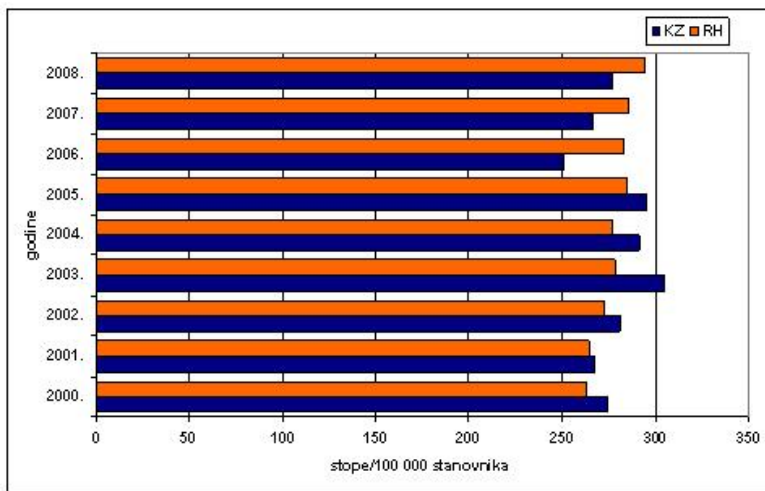
Služba za epidemiologiju bila je uključena i u izradu projekta prevencije kroničnih nezaraznih bolesti koji je bio prijavljen na natječaj za sredstva EU fondova.

Analiza epidemiološke situacije odabranih prioriteta (bolesti srca i krvnih žila i maligne bolesti) u Karlovačkoj županiji pokazala je da su navedene bolesti vodeći uzrok smrtnosti i bolničkog liječenja, i jedan od najčešćih razloga posjete liječniku obiteljske medicine. U promatranom razdoblju za navedene prioritete (kardiovaskularne bolesti i maligne bolesti) još uvijek se ne bilježi značajnije smanjenje mortalityteta što ukazuje na potrebu praćenja i evaluacije postojećih programa, a po potrebi određivanje novih prioriteta i aktivnosti.

Slika 1. Stope mortalityteta* od kardiovaskularnih bolesti u Karlovačkoj županiji i Republici Hrvatskoj od 2000.-2009. godine

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku 2010., obrada ZZJZ Karlovačke županije
*dobno standardizirane stope na hrvatsko stanovništvo (popis 2001.)

Slika2. Stope mortaliteta* od karcinoma u Karlovačkoj županiji i Republici Hrvatskoj od 2000.-2008. godine

Izvor podataka: HZJZ, Registar za rak. Incidencija raka u Hrvatskoj 2000.-2008., Bilten 25-33

*dobno standardizirane stope na hrvatsko stanovništvo (popis 2001.)

I ako je učinjen znatan napredak u promociji zdravlja i prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti u Karlovačkoj županiji one su i nadalje vodeći javnozdravstveni problem i zahtijevaju daljni kontinuirani rad. Za uspješno provođenje predviđenih aktivnosti u službi za epidemiologiju potrebno je povećati broj stručnjaka koji rade na praćenju, epidemiološkoj analizi morbiditeta i mortaliteta od kroničnih nezaraznih bolesti, kao i izradi i provođenju preventivnih programa. Od velikog značaj bila bi izrada Nacionalnog plana prevencije kroničnih nezaraznih bolesti u Republici Hrvatskoj.

Biserka Hranilović, dr.med.
 Specijalist epidemiolog
 Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije
 Karlovac, V.Mačeka 48
 tel: 411-265
biserka.hranilovic@ka.t-com.hr